

OSKU

Projektipäällikkö

Helena Koskimies

p. 040 8336174

helena.koskimies@jamk.fi

**Moninaiset tuen
tarpeet
työelämässä**

**Lukivaikeudet ja
mahdolliset
ratkaisut
- tarkastelua
oppimisen
näkökulmasta**

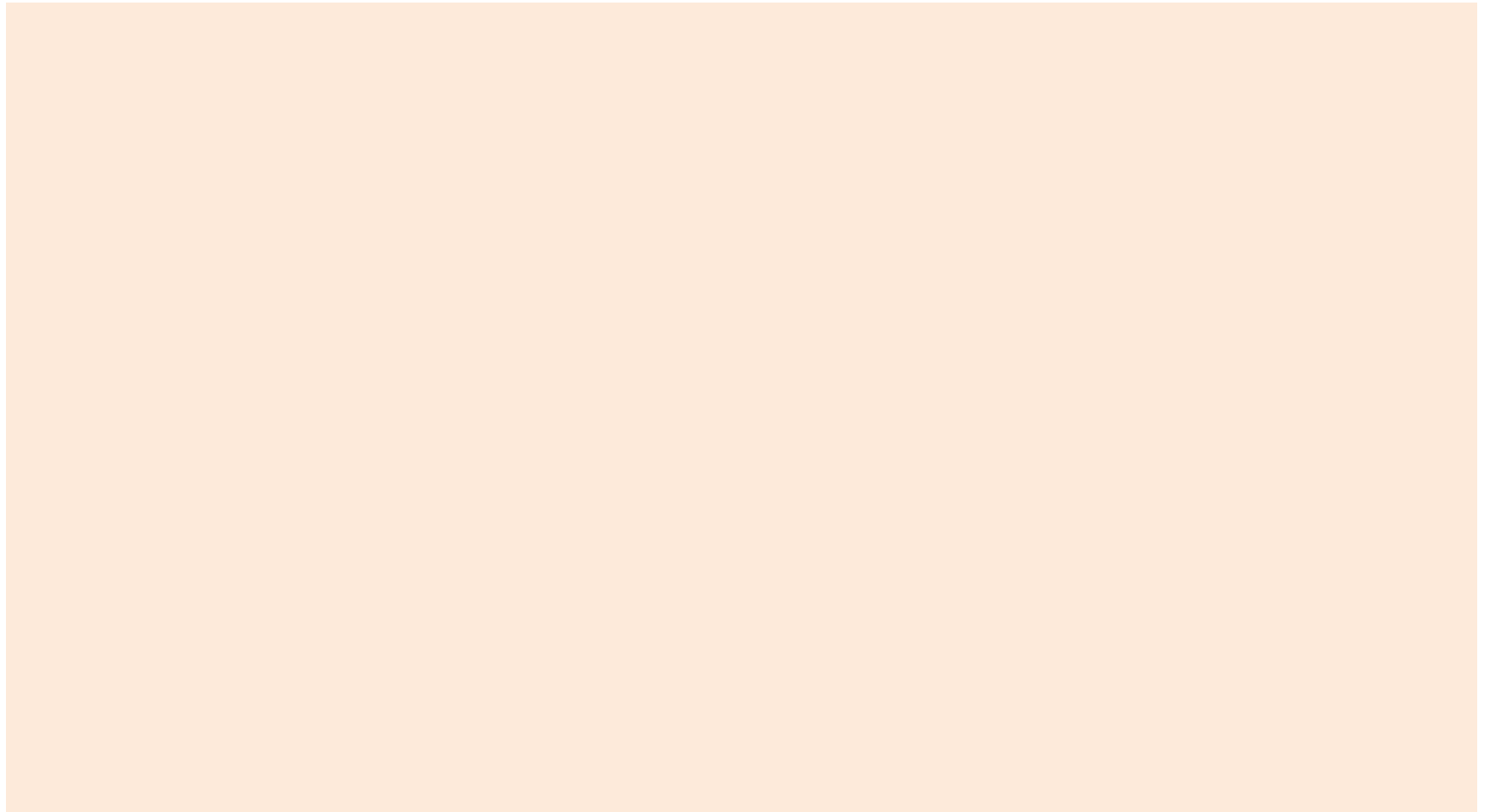

Näin etenemme

1. tutustutaan ”Ilonaan”
2. vahvuudet,
3. tuen tarpeet,
4. tukeminen arjessa,
5. palvelut

Ilonan vahvuudet

Ilonan tuen tarpeet työssä

”Työntekijä ei ehkä ole laiska tai huolimaton, jos kaikki ei suju. Ehkä kyseessä on erilainen oppija. Einstein, Edison ja Henry Fordin olivat”.

Oppimisvaikeuspuheesta ---
syrjäytymispuheeksi

Syrjäytymispuheesta ---
toimintakykypuheeksi

(Närhi, ym. 2010)

Meillä kaikilla on oma persoonallinen tapamme käsitellä tietoa (Numminen 2011)

- Tämä perustuu aivojen toiminnan yksilöllisyyteen ja kokemusten ja opittujen asioiden ainutkertaiseen kokonaisuuteen
- Oppimisvaikeuksissa on usein kyse siitä, että erot saman henkilön kyvyissä käsitellä erilaista tietoa ovat huomattavan suuret.
- Näissä tilanteissa vaikeuksia on usein havaittavissa niin oppimisessa kuin arkiselviytymisessäkin.

Yksilölliset tavat oppia

- Visuaalinen: muistiinpanot, kuvat, värit tärkeitä, lukeminen, kaaviot, taulukot
- Audiitiivinen: musiikki ja rytmi auttavat, kuunteleminen, nauhoittaminen, äänikirjat, keskustelu
- Kinesteettinen: hyvä fiilis, näyttäminen ja kokeileminen, vaihtelevaa toimintaa, hyvä fyysisissä asioissa, tykkää tehdä ja aistii helposti ilmapiirin
- Taktiilinen: käsin kosketteleva, muistiinpanot, koristeleminen, askartelu, hypisteleminen auttaa keskittymään
  - <http://www.lukineuvola.fi/tietopankki/havaintokanavatesti.html>

Oppimisvaikeus aikuisiässä

- Aikuisella korostuvat erot ympäristön vaatimuksissa
- Oppimisvaikeuksien vaikutukset liittyvät aikaisemmin saatuun tukeen ja selviytymiskeinoihin
- On opittu käyttämään omia vahvuuksia ja kompensatiokeinoja
- Heikoimminkin tuetut reagoivat usein psyykkisesti (Numminen 2011)

Lukemisen ja kirjoittamisen vaikeus, lukivaikeus

- Lukivaikeudet ovat oppimiseen liittyviä erityisiä vaikeuksia.
- Määritelmässä yhdistyy dysleksian eli lukivaikeuden ja dysgrafian eli kirjoitushäiriön käsitteet.
- Tutkimuksissa lukivaikeuksia 6 – 7 (jopa 20) prosentilla väestöstä
- Pitkäaikaisyyöttömien parissa luku on monikertainen
- Lukivaikeus yhdistyy usein muihin oppimis- ja tunne-elämän vaikeuksiin

Luki vaikeus ilmenee:

- lukemisen hitautena
  - lukemisen ymmärtämisen vaikeutena,
  - tekstin tuottamisen vaikeutena
  - oikeinkirjoitus- ja lauserakenteiden puutteina.
-
- aikatauluongelmina
  - tehtävien aloituksen, opiskeluprosessin ylläpitämisen ja oman työn arvioinnin haasteina.

Arviointia

- Pikalukitesti
  - <http://www.lukihairio.fi/fi/pikatesti>
  - http://www.lukineuvola.fi/tietopankki/pikalukitesti_html
- Lukiseula, yksilöllinen lukiarviointi, käytössä kouluissa, koulutettu testaaja
- Lisäksi voi olla tarvetta tarkempiin neuropsykologisiin tutkimuksiin
- Oppimisvaikeuksien tunnistuslista
  - <http://www.oppimisvaikeus.fi/oppimisvaikeudet/tunnistus/tunnistuslista>

Ilonan tuki työssä

- Ensisijaisesti tunnistetaan vahvuudet ja ammatillinen osaaminen - esimies ja / tai työvalmentaja
- Toissijaisesti lukivaikeus - henkilön itsensä kuvaamana tai tutkimusten kautta
- Oman tilanteen tunteminen - kykenee ottamaan omat selviytymiskeinot käyttöön
- Pienin keinoin voidaan auttaa hyvään työssä selviytymiseen

Ilonan tuki työssä

- Hidas lukija – työhön perehdyttäminen
  - Riittävästi aikaa, rauhallinen tahti, vaihteellisuus
  - Tietoa sekä kirjallisesti että suullisesti ja kokeilemalla - monikanavaisuus
  - Kirjallinen materiaali selkeäkielisenä
  - Puhe selkää, vuorottelevaa, tarkistetaan asian ymmärtäminen
  - Uusia laitteita yms. kokeillaan yhdessä
  - Hyväksyvä, rento ilmapiiri

... työarjen tukemista

- Työtehtävien jako toisin / henkilökohtaistaminen vahvuuksien avulla
- Aikaa perehtyä ohjeisiin yms. useamman kerran
- Mahdollisuus pyytää tukea ja kerrata
- Mahdollisuus tehdä toisin
- Äänitetyt ohjeet (iPod) oppimisvaiheessa
- Ohjeiden yms. materiaalin kuvaaminen
- Värillinen tekstin tausta
- Päivästrukturi selkotekstinä tai valokuvina

Ilonan apuvälineet

- Hyväksyvä ilmapiiri ja toisten tuki
- Puhesynteesiohjelma lukee tekstin ja huomaa kirjoitusvirheet / puhuva oikoluku
- Nauhoittava , ohjeet, kokousmuisteenpanot jne. voi kuunnella myöhemmin
- Luettavat paperit skannerin läpi ja jo lukee ne itse rauhassa myöhemmin tai apuohjelma lukee ne ääneen

- Lukihäiriö.fi-sivusto
  - http://www.lukihairio.fi/?gclid=CNrU__jB36wCFUR0mAodaUD7oA
- Nauhoittavat mp3-soittimet ja muut ääntä tallentavat laitteet
- Kännykkäkamera (ks. liite)
- Äänikirjat
  - <http://www.oppimisvaikeus.fi/index.php?k=114350>
  - <http://www.celia.fi/>
- OCR tekniikka, tekstiä puheeksi
  - <http://www.cvisiontech.com/reference/ocr/free-ocr-technology-online.html?lang=fin>

Työnantajan näkökulma

- Yhdenvertaisuuslaki;
  - Kohtuulliset tukitoimet
- Työturvallisuus;
  - Lakisääteinen velvollisuus
- Taloudellinen tuki ta:lle
  - Työolosuhteiden järjestelytuki
    - On myös työvoimapalvelun keino
    - http://www.mol.fi/mol/fi/03_koulutus_ura/04_ammattillinen_kuntoutus/01_toimenpiteet/index.jsp

Ilonan palvelujärjestelmä

- Te-toimiston / TYPin asiantuntija tai sosiaaliohjaaja / palveluohjaaja ohjaa tutkimukseen, moniammatillinen alkukartoitus
- Pikalukitesti esim. TE-toimistossa, TYPissä ja ohjaus eteenpäin
- Julkisen terveyshuollon kautta (työttömien terveystarkastus)
- Työterveyshuolto; terveystarkastus, lähete lisätutkimukseen (neurologi, neuropsykologi)
- KELA?
- Vertaistuki järjestöistä

Taloudellinen tuki

- Suomen vammaiskoulutuksen tukiyhdistys: apuvälineitä tukemaan opiskelua ja työllistymistä
  - www.tukilinja.net
- Työolosuhteiden järjestelytukea työnantajille: työvälineitä työssä selviytymisen parantamiseksi
  - www.vates.fi (Työnantajat-Yksilölliset tukimuodot- Työolosuhteiden järjestelytuki)

Lääketieteellinen diagnoosiluokitus

F81 alaluokkineen seuraavasti:

- F81.0 lukemisen erityisvaikeus
- F81.1 kirjoittamisen erityisvaikeus
- F81.2 laskemiskyvyn häiriö
- F81.3 monimuotoinen oppimiskyvyn häiriö eli edellisten yhdistelmä
- F81.8 muut määritetyt oppimiskyvyn häiriöt
- (mm. kirjallisen ilmaisukyvyn kehityksen vaikeus)
- F81.9 määrittämätön oppimiskyvyn häiriö
- Joskus lukihäiriön syynä on ADHD (F90.0) tai tarkkaavuushäiriö (F98.8).

Lähteitä

- AMMe, materiaali ammatillisen opetuksen tueksi <http://www11.edu.fi/materiaali/>
- Kuvatyoökalu ja kuvalliset toimintaohjeet: www.papunet.net
- Oppimisvaikeus-sivusto; <http://www.oppimisvaikeus.fi/>
- Erilaisten oppijoiden liitto; <http://www.erilaistenoppijoidenliitto.fi/>
- Närhi, V. 2010. Laaja-alaiset oppimisvaikeudet
- Numminen, H. 2011. Luento Neuropsykologian erikoispsykologi, PsT Neuropsykologipalvelu LUDUS Oy www.ludus.fi